

DOROTA BEDNARCZYK

Główny specjalista w Wydziale Archiwum Sejmu

Biblioteki Sejmowej

e-mail: Dorota.bednarczyk@sejm.gov.pl

MARIA GÓRSKA

Kierownik Działu Opracowania Rzeczowego

Wydziału Gromadzenia i Opracowania Zbiorów

Biblioteki Sejmowej

e-mail: Maria.gorska@sejm.gov.pl

CYFROWE UDOSTĘPNIANIE ZASOBU I POTRZEBY INFORMACYJNE UŻYTKOWNI- KÓW W BIBLIOTECE SEJMOWEJ

Dorota Bednarczyk – mgr, absolwentka historii na KUL i socjologii w Collegium Civitas oraz studiów podyplomowych z zakresu informacji naukowej (UW), informatyki (PW) oraz archiwistyki i zarządzania dokumentacją (UW). Z pasją wykonuje zawód bibliotekarki a obecnie archiwistki w Archiwum Sejmu. Posiada wieloletnie doświadczenie w pracy w bibliotekach naukowych, w tym w Bibliotece Narodowej. Jest autorką artykułów z zakresu bibliotekoznawstwa, archiwistyki, współpracy instytucji GLAM, cyfryzacji oraz zjawisk społecznych takich, jak wykluczenie cyfrowe, czy wypalenie zawodowe.

Maria Górka – mgr dziennikarstwa (UW), absolwentka studiów podyplomowych z zakresu zarządzania informacją i technologii informacyjnej (UW), prawa europejskiego (UW) i integracji europejskiej (UW) oraz podyplomowego studium wiedzy o polszczyźnie (UW). Także teoretyczka tańca (w latach 2003-2005 wykładowczyni estetyki tańca na Akademii Muzycznej w Warszawie). Kieruje działem opracowania rzeczowego w Bibliotece Sejmowej od 2012 r. Wcześniej m.in. specjalistka w Ośrodku Informacji i Dokumentacji Europejskiej w Kancelarii Sej-

mu i przedstawicielka KS w sekretariacie COSAC podczas prezydentury polskiej w UE w 2011 r. W pracy dąży do jak najlepszego wykorzystania doświadczenia i wiedzy z różnych dziedzin, tak aby pomóc użytkownikowi biblioteki lub czytelnikowi w odnalezieniu potrzebnych mu informacji.

SŁOWA KLUCZOWE: Zbiory cyfrowe. Digitalizacja. Języki informacyjno-wyszukiwawcze. Udostępnianie zasobu. Potrzeby informacyjne.

ABSTRAKT: Teza/cel artykułu – Celem artykułu jest zaprezentowanie zasobów cyfrowych i baz danych (bibliograficznych, wzorcowych), których dostępność online rekompensuje ograniczony dostęp bezpośredni do zbiorów Biblioteki Sejmowej – instytucji hybrydowej, łączącej w jednym organizmie organizacyjny bibliotekę, archiwum i wydział muzealiów. Artykuł omawia także specyfikę opracowania rzeczowego w tym stosowanych narzędzi do opisu i wyszukiwania dokumentów, w kontekście obsługi użytkowników oraz zaspokajania zmieniających się potrzeb informacyjnych. **Metody** – Zastosowano metodę studium przypadku w oparciu o analizę treści i doświadczenia własne autorek. **Wnioski** – Na podstawie analizy informacji na temat zawartości zbiorów archiwalnych, bibliotecznych i muzealnych Biblioteki Sejmowej dostępnych online, a także stosowanych w bazach danych języków informacyjno-wyszukiwawczych, wskazano korzyści płynące z połączenia i współpracy w jednej instytucji trzech jednostek: archiwum, biblioteki i wydziału muzealiów. Wydaje się, że struktura hybrydowa prezentowanej biblioteki przyczynia się do poszerzenia jej oferty, jeśli chodzi o dostęp do różnego typu informacji i źródeł, a przez to bardziej wszechstronnie odpowiada na potrzeby informacyjne użytkowników. Dodatkowo ułatwia współpracę i współdziałanie przy tworzeniu wspólnych projektów angażujących zespół i zbiory wspomnianych jednostek składających się na strukturę organizacyjną Biblioteki Sejmowej.

WSTĘP

Celem artykułu jest zaprezentowanie rozwiązań ułatwiających dostęp do zbiorów Biblioteki Sejmowej (w tym Archiwum Sejmu i Wydziału Muzealiów) i ich przeszukiwanie, dzięki zasobom cyfrowym i bazom danych. Tematem przewodnim są zagadnienia związane z wykorzystywaniem narzędzi informatycznych i bazodanowych do usprawniania ewidencji, opracowania i udostępniania zbiorów. Wychodząc od zasad regulujących korzystanie z Biblioteki Sejmowej i Archiwum Sejmowego przez użytkowników zewnętrznych (i wewnętrznych), autorki przedstawią krótką charakterystykę zbiorów online i baz danych, a także specyfikę opracowania rzeczowego i stosowanych języków informacyjno-wyszukiwawczych w kontekście obsługi czytelników i zaspokajania zmieniających się potrzeb informacyjnych. Temat zamyka kwestia udostępniania wewnętrznego i związanej z tym współpracy komórek tworzących Bibliotekę Sejmową.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA BIBLIOTEKI SEJMOWEJ

Biblioteka Sejmowa (dalej: BS) stanowi jedno z biur Kancelarii Sejmu, a od 1989 r. służy także odrodzonemu Senatowi. W jej skład wchodzi także Archiwum Sejmu (dalej: AS) – na prawach jednego z wydziałów oraz Wydział Muzealiów (dalej: WM). Taka organizacja biblioteki nawiązuje do tradycji z okresu II RP oraz stanowi pragmatyczne rozwiązanie, eliminując potrzebę wielokrotnego gromadzenia niektórych dokumentów i ułatwiając archiwistom dostęp do materiałów źródłowych przechowywanych w bibliotece. W strukturze BS mieszczą się także Wydział Gromadzenia i Opracowania Zbiorów, Wydział Obsługi Użytkowników, którego częścią jest Mediateka, Wydział Przechowywania i Ochrony Zbiorów, Wydział Zbiorów Historii Społecznej, Redakcja Czasopism Naukowych, Zespół Zautomatyzowanych Systemów BS oraz Sekretariat i kilka samodzielnych stanowisk.

Obecna organizacja BS kształtowała się w latach 90. XX w. W 1990 r. zrezygnowano z mającej kilkuletnią historię idei utworzenia Muzeum Sejmu Polskiego, a zespół zajmujący się przez kilka lat jego organizacją przeszedł do Biblioteki Sejmowej, tworząc Wydział Muzealiów. Dwa lata później, w 1992 r. do biblioteki przyłączono Archiwum Sejmu. Do jego zadań należy m.in. gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i udostępnianie materiałów wytworzonych przez Sejm, jego organy, posłów i ich biura oraz przez Kancelarię Sejmu, pozyskiwanie materiałów archiwalnych (lub ich kopii) dokumentujących historię polskiego parlamentaryzmu, a także przygotowywanie edycji źródeł dotyczących tego tematu. Ponadto pracownicy archiwum nadzorują postępowanie z dokumentacją w komórkach organizacyjnych Kancelarii Sejmu oraz udzielają konsultacji i prowadzą szkolenia w tym zakresie. Z jednej strony, AS jest wydziałem BS, z drugiej zadania, funkcje oraz zasób czynią z niego odrębną jednostkę, którą zarządza naczelnik podległy dyrekcji BS. Archiwum Sejmu należy do szczególnej grupy tzw. archiwów wyodrębnionych, czyli takich, które nie wchodzi w skład sieci archiwów państwowych i nie podlegają ich nadzorowi. Ustawa z 14 lipca 1983 r. *o narodowym zasobie archiwalnym i archiwum* (Ustawa, 1998 r.) wyłączyła archiwa określonych centralnych organów państwa, w tym Sejmu, spod nadzoru Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i poddała kontroli szefostwa wspomnianych organów. W przypadku AS takie kompetencje ma Szef Kancelarii Sejmu.

W strukturze BS, obok AS i WM, wyróżnia się także Wydział Zbiorów Historii Społecznej, który powstał na bazie przejętego w 1991 r. dawnego Archiwum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, oraz powołana w tym samym roku Mediateka. Ta ostatnia powstała jako odpowiedź na zapotrzebowanie ze strony parlamentarzystów na informację medialną. Zadaniem Mediateki jest rejestracja, opracowywanie

i udostępnianie nagrań wideofonicznych obrad Sejmu oraz ważniejszych audycji telewizyjnych o charakterze informacyjnym i publicystycznym.

Biblioteka Sejmowa pełni rolę zarówno biblioteki naukowej, jak i wyjątkowego w skali kraju ośrodka informacji parlamentarnej. Główne zbiory BS to polskie i zagraniczne wydawnictwa parlamentarne i urzędowe oraz publikacje wybranych organizacji międzynarodowych. Podstawę tematyczną księgozbioru stanowią zagadnienia prawnicze, w szczególności z zakresu prawa konstytucyjnego, parlamentarnego i administracyjnego. Biblioteka gromadzi także literaturę dotyczącą systemów politycznych, filozofii i socjologii prawa, samorządu, stosunków międzynarodowych, nauk historycznych i ekonomicznych, a także pamiętniki i biografie polityków i działaczy społecznych. Dodatkowo WM, AS oraz Wydział Zbiorów Historii Społecznej gromadzą kolekcje związane z funkcjami i zadaniami tych wydziałów.

Na główny zasób AS składa się dokumentacja prac Sejmu i jego organów w postaci papierowej i elektronicznej oraz audiowizualnej (nagrania audio i wideo, zdjęcia). Do archiwum przekazywana jest również dokumentacja (osobowo-płacowa) wytwarzana przez Kancelarię Sejmu, kluby i koła poselskie oraz terenowe biura poselskie.

Kolekcja WM to gromadzone od lat 80. XX w. eksponaty związane z historią polskiego parlamentaryzmu, m.in. obrazy, grafiki, mapy, stare druki, plakaty, afisze, ulotki, rysunki, numizmaty i obiekty falerystyczne, archiwalia, zdjęcia i militaria.

Odrębną kolekcję stanowi księgozbiór Wydziału Zbiorów Historii Społecznej, którego fundament zbudowało przejęcie książek i czasopism byłego Centralnego Archiwum Lewicy Polskiej, co nastąpiło na mocy zawartego w dniu 23 października 1991 r. porozumienia pomiędzy dyrektorem Archiwum Akt Nowych (Bogdan Kroll) a dyrektorem Biblioteki Sejmowej (p.o. Andrzej Mężyński). W ten sposób dokonano włączenia do zasobu BS 150 tys. wol. Kolekcja uzupełniana jest przede wszystkim publikacjami poświęconymi historii życia społecznego w Polsce, historii ZSRR i państw byłego bloku wschodniego oraz dokumentami życia politycznego w Polsce po 1989 r., odzwierciedlającymi działalność partii politycznych, związków zawodowych i innych organizacji zaangażowanych w życie polityczne kraju.

ZASADY UDOSTĘPNIANIA ZBIORÓW

Korzystanie ze zbiorów BS reguluje „Regulamin obsługi użytkowników” zaktualizowany w 2022 r. Zgodnie z nim użytkownikiem BS może zostać niemal każda dorosła osoba czy instytucja, których potrzeby naukowe, zawodowe lub informacyjne „mogą być zaspokojone poprzez korzystanie z unikatowych zbiorów i źródeł informacyjnych dostępnych

wyłącznie w Bibliotece Sejmowej” (Regulamin, 2022). Pierwszeństwo w korzystaniu z usług BS mają parlamentarzyści, członkowie organów Sejmu i Senatu, klubów i kół poselskich, senackich, parlamentarnych, biur poselskich, senatorskich, Trybunału Konstytucyjnego i Stanu, pracownicy Kancelarii Sejmu i Senatu. W praktyce dostęp do BS bywa czasowo ograniczony poprzez wymogi bezpieczeństwa w dniach obrad parlamentarnych. W tych dniach Biblioteka i Archiwum są niedostępne dla użytkowników zewnętrznych, poza wyjątkowymi sytuacjami.

Katalog użytkowników BS – podobnie jak dostępność zbiorów – znacząco poszerzają digitalizacja i Internet. Podobnie jest w przypadku AS, choć występują także różnice. Regulamin obsługi użytkowników BS nie precyzuje zasad dostępu do zasobu archiwum. Robią to normatywy archiwalne o zasięgu ogólnokrajowym, takie jak: Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach i Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie sposobu i trybu udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach wyodrębnionych oraz regulacje wewnętrzne, a w szczególności „Instrukcja w sprawie zarządzania dokumentacją w Archiwum Sejmu”. Rozporządzenie reguluje dostęp do materiałów archiwalnych, natomiast instrukcja odnosi się do materiałów niearchiwalnych. Korzystanie z zasobu archiwum odbywa się na pisemny wniosek zainteresowanych, w którym należy określić cel udostępniania i sposób wykorzystania dokumentacji. W przypadku Archiwum Sejmu konieczna jest zgoda dyrektora Biblioteki Sejmowej. Dodatkowe obostrzenia dotyczą dokumentacji niejawnej i w takim wypadku zgody udziela Szef Kancelarii Sejmu. Mniej formalności wymaga korzystanie z dokumentacji danego biura Kancelarii Sejmu przez pracownika tegoż biura – wystarczy wniosek pracownika. Wykorzystywanie dokumentacji dla celów służbowych odbywa się za zgodą dyrektora komórki organizacyjnej, z której ta dokumentacja pochodzi, z zachowaniem przepisów dotyczących ochrony informacji stanowiących tajemnice prawnie chronione. Dostęp do materiałów gromadzonych w archiwum obwarowany jest dodatkowymi zastrzeżeniami, wynikającymi z odrębnych przepisów, takich jak dostęp do informacji niejawnej czy ochrona danych osobowych. Wpływa to także na zakres digitalizacji i udostępniania archiwaliów w Internecie.

W przypadku muzealiów obowiązują przepisy Ustawy z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach oraz zarządzenia i regulaminy wewnętrzne, w tym *Regulamin organizacji wystaw w Kancelarii Sejmu przyjęty na podstawie Zarządzenia nr 36 Szefa Kancelarii Sejmu z dnia 7 października 2016 r.* Jednym z podstawowych zadań WM BS, obok tworzenia kolekcji źródeł historycznych związanych z dziejami polskiego parlamentaryzmu, jest przygotowywanie wystaw upamiętniających rocznice historyczne. Wystawy czasowe, prezentowane głównie w przestrzeni budynków sejmowych, stanowią podstawową formę prezentacji i upubliczniania kolekcji muze-

aliów, ponieważ nie posiada ona swojej stałej ekspozycji. W gmachu Sejmu pokazywane są również wystawy organizowane za zgodą Marszałka Sejmu przez podmioty zewnętrzne. W ich przygotowaniu bardzo często partycypuje WM BS.

Dostęp do zbiorów BS i AS oraz możliwości ich przeszukiwania poszerzyły się dzięki technologiom komputerowym, digitalizacji i Internetowi.

AUTOMATYZACJA I KOMPUTERYZACJA

Wykorzystanie narzędzi komputerowych znacznie przyczyniło się do usprawnienia wielu procesów związanych z ewidencją, opracowaniem czy udostępnianiem zbiorów. Automatyzacja w Bibliotece Sejmowej ma długą historię, a jej początki sięgają lat 70. XX w. Rozpoczęto wówczas realizację projektu związanego z budową i uruchomieniem systemu informacji parlamentarnej „Forum” (późniejsza nazwa „Legislacja”), w którym biblioteka pełniła główną rolę (Sadoch, 2019, s. 111). Koncepcję systemu opracował Zespół Roboczy powołany na mocy porozumienia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki oraz szefa Kancelarii Sejmu z dnia 22 września 1972 r. Pracami zespołu kierował prof. nauk technicznych Roman Kulikowski, zastępca sekretarza naukowego Polskiej Akademii Nauk i dyrektor Centrum Obliczeniowego PAN. System miał wspomóc prace Sejmu m.in. poprzez wszechstronną obsługę informacyjną posłów, komisji sejmowych i Prezydium Sejmu, a także automatyzację działalności bibliotecznej. Ważnym etapem było włączenie w 1974 r. BS do ogólnokrajowego projektu tworzenia Systemu Informacji Naukowej, Technicznej i Organizacyjnej (SINTO), koordynowanego przez Centrum Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej oraz Instytut Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej. W ramach projektu BS zobowiązała się do opracowania i wdrożenia koncepcji zautomatyzowanego systemu informacyjnego „Biblioteka Sejmowa – Centralny Ośrodek Informacji Legislacyjnej” (od 1980 r. „System Informacji Legislacyjnej Biblioteki Sejmowej”). W związku z tym zadaniem szef KS powołał w 1974 r. Pracownię Informatyki, którą umieścił w strukturze Biblioteki. Prace nad SINTO zakładały powstanie kilku podsystemów, w tym Centralnego Katalogu Literatury Prawniczej, za który odpowiadała BS. W tym czasie podjęto również prace zmierzające do automatyzacji procesów bibliotecznych. W 1974 r. na wniosek dyrektora BS specjaliści z Biblioteki Głównej i Ośrodka Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Wrocławskiej, najważniejszego wówczas ośrodka automatyki prac bibliotecznych, poddali analizie strukturę funkcjonalną i organizacyjną BS, księgozbiór, katalogi i kartoteki oraz udział w systemie „Forum”, i na tej podstawie sformułowano *Koncepcję systemu informatycznego dla potrzeb Biblioteki Sejmowej* (Sadoch, 2019, s. 115). Nie doszło jednak do realizacji nakreślonego planu, a kolejną próbę w tym

zakresie podjęto w 1977 r. Tym razem analizy systemowej BS dokonał zespół złożony z pracowników Instytutu Informacji Naukowej, Technicznej i Ekonomicznej, Instytutu Podstaw Informatyki PAN oraz przedstawicieli BS. Kryzys końca lat 70. XX w. oraz późniejsze zmiany w technice komputerowej przyczyniły się do odłożenia w czasie procesu automatyzacji BS. Należy jednak zaznaczyć, że uczestnictwo we wspomnianych projektach zaowocowało doświadczeniem, które wykorzystano przy intensyfikacji prac nad komputeryzacją u progu lat 90. XX w. Na ten czas przypadają przemiany ustrojowe w kraju oraz rewolucja w dziedzinie sprzętu i oprogramowania komputerowego. Niebagatelną rolę odegrała również pomoc, której Kancelarii Sejmu i Senatu udzielił Kongres Stanów Zjednoczonych. Pomoc obejmowała m.in. liczne materiały biblioteczne, sprzęt komputerowy wraz z oprogramowaniem, drukarki, kserokopiarki i skanery, a także specjalistyczne szkolenia, wizyty studyjne dla pracowników służb parlamentarnych w tym informacyjnych i bibliotecznych. W 1992 r. Kancelaria Sejmu podjęła decyzję o komputeryzacji i automatyzacji BS, czego efektem był zakup odpowiedniego sprzętu komputerowego i systemu bibliotecznego. Ze względu na szeroki zakres działania obejmujący wszystkie podstawowe funkcje biblioteki wybór padł na system Aleph. Po odpowiednich przygotowaniach metodycznych i organizacyjnych, w 1993 r. zainstalowano i wdrożono w BS pierwszy moduł zintegrowanego systemu bibliotecznego Aleph, moduł katalogowania. W następnych latach dołączano kolejne moduły, a w 1995 r. rozpoczęto prace nad udostępnianiem zasobów w Internecie oraz dołączaniem plików graficznych i pełnych tekstów dokumentów. Były to pierwsze kroki w kierunku digitalizacji. Zanim jednak ruszyły właściwe projekty cyfrowe, BS dysponowała już całą serią baz danych w systemie Aleph. Do 2022 r. liczba ta wzrosła do 16 (w tym 15 dostępnych ogółowi użytkowników w OPAC WWW). (Sprawozdanie, 2023, s. 8).

BAZY DANYCH BIBLIOGRAFICZNE, INFORMACYJNE, PEŁNOTEKSTOWE

Podstawową bazę danych w systemie Aleph stanowi katalog główny. Składa się z rekordów bibliograficznych utworzonych w formacie SAFO-BS¹ i zawiera opis bibliograficzny dokumentów oraz ich charakterystykę treściową, wyrażoną w dwóch językach informacyjno-wyszukiwawczych – języku haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej oraz we własnym języku deskryptorowym BS (System tezaurusów STEBIS). Starszą część

¹ Format SAFO opiera się na standardzie UNIMARC, a poprzedniczką SAFO BS była wersja formatu przygotowana dla Biblioteki Narodowej. Adaptacji formatu na potrzeby BS dokonała w 1995 r. Zofia Moszczyńska (por. J. Franke, Format SAFO BS „Przegląd Biblioteczny” 1996, z. 4, s. 368.).

księgozbioru rejestrują: *Katalog klamrowy książek ze zbiorów głównych BS* i *Katalog klamrowy książek ze zbiorów Wydziału ZHS* oraz *Katalog starych druków*. W pierwszym znajdują się zeskanowane obrazy kart katalogowych pozycji wydanych przed 1979 r. z tradycyjnego (klamrowego) katalogu. Do kart katalogowych zostały dołączone indeksy zawierające informacje podane na karcie, takie jak: autor (autorzy), tytuł, sygnatura (sygnatury). Drugi katalog obejmuje zeskanowane obrazy kart katalogowych książek ze zbiorów Wydziału ZHS wydanych przed 1994 r. z katalogu klamrowego, z podobnymi indeksami.

Oprócz baz katalogowych system Aleph wspiera również bazy informacyjne i z zasobem cyfrowym. Należą do nich dwie bazy nagrań audiowizualnych prowadzone przez Mediatekę. Jedną z nich jest baza zawierająca nagrania audiowizualne posiedzeń Sejmu, które rejestrują pracownicy Mediateki poczynając od I kadencji Sejmu (1991-1993), zaś druga to baza nagrań programów telewizyjnych o tematyce politycznej, społecznej i ekonomicznej z ostatnich sześciu miesięcy. Nagrania audycji systematycznie są kasowane, a zwolnione kasety wykorzystywane ponownie do kolejnych rejestracji.

Podobną funkcję pełni baza zawierająca informację o artykułach dotyczących kwestii społeczno-politycznych i prawnoustrojowych wyselekcjonowanych z 15 wybranych czasopism polskich, w tym dzienników i tygodników o zasięgu ogólnokrajowym. W bazie znajdują się odesłania do pełnych tekstów.

Jedną ze starszych baz, już nieuzupełnianą, jest pełnotekstowa baza prezentująca wykonywanie prawa UE w ustawodawstwie polskim w okresie IV-VIII kadencji Sejmu (*Ustawy wykonujące prawo UE – baza UST*). Będzie o niej mowa w dalszej części tekstu. W tym miejscu warto zaznaczyć, że składa się ona z metadanych dokumentów odzwierciedlających wykonywanie prawa Unii Europejskiej w ustawodawstwie polskim i dostosowanie polskiego ustawodawstwa do porządku prawnego UE. Zawiera rekordy opisów bibliograficznych polskich i unijnych aktów prawnych, które zostały z sobą wzajemnie połączone tak, by możliwa była nawigacja między powiązаныmi aktami. Do metadanych opisowych dołączone są odsyłacze do pełnych tekstów aktów prawnych umieszczonych w innych serwisach sejmowych oraz na stronach organów unijnych. Pierwotnie aktualizacją i modyfikacją bazy zajmował się zespół Ośrodka Informacji i Dokumentacji Europejskiej, który w latach 2002-2018 był jednym z wydziałów Biblioteki Sejmowej. Obecnie, na skutek zmian organizacyjnych w Kancelarii Sejmu, zespół OIDE został wcielony do Biura Analiz Sejmowych, wciąż jednak trzyma pieczę nad przedmiotową bazą (Bednarczyk, 2023, s. 12).

Do pełnotekstowych baz zaliczyć można serwis złożony z rejestrowanych w systemie Aleph polskich tłumaczeń ustaw zasadniczych wielu

krajów. Biblioteka Sejmowa przygotowuje teksty konstytucji do wydania w ramach serii „Konstytucje Świata” publikowanej przez Wydawnictwo Sejmowe. Baza prezentuje również polskie konstytucje – w tym cyfrowe kopie najstarszych z lat 1791, 1807 i 1815, których oryginały znajdują się w zbiorach WM BS. Ponadto baza zawiera oficjalne tłumaczenia niektórych dokumentów organizacji międzynarodowych: ONZ, Rady Europy, NATO czy Międzynarodowej Organizacja Pracy. W systemie bibliotecznym metadane opisowe (bibliograficzne i rzeczowe) łączone są z cyfrowymi kopiami dokumentów. Wiele rekordów z opisem bibliograficznym ma odsyłacze do dokumentów w wersji hipertekstowej, w układzie strukturalnym i hierarchicznym, co znacznie ułatwia nawigację po dokumencie. Dostęp do bazy możliwy jest zarówno poprzez OPAC, jak też ze strony Biblioteki, a dokładniej z serwisu w postaci alfabetycznego spisu krajów w formie hiperłączy prowadzących do tekstów konstytucji wraz z wybranymi tłumaczeniami. Dzięki temu nawigacja po serwisie jest prosta i intuicyjna.

Biblioteka Sejmowa oferuje użytkownikom darmowy dostęp do elektronicznych wersji prenumerowanych czasopism, również z poziomu odpowiednich rekordów w katalogu komputerowym. Podobnie elektroniczny informator o nowych nabytkach BS, dostępny w postaci interaktywnej na stronie wyboru baz systemu Aleph zapewnia bezpośrednie połączenie do rekordów i funkcji katalogu.

BAZY DANYCH Z OBIEKTAMI CYFROWYMI

Prace koncepcyjne nad digitalizacją, rozumianą jako wprowadzenie do pamięci komputera materiałów analogowych (skanów) wraz z opisującymi je metadanymi, rozpoczęto w Bibliotece Sejmowej w końcu lat 90. XX w. Na przestrzeni kolejnych dekad utworzono kilka baz danych zawierających metadane i skany zdigitalizowanych obiektów. Zbiory cyfrowe BS nie stanowią odrębnego serwisu, który pełniłby funkcję biblioteki czy repozytorium cyfrowego. Zbliżoną funkcję pełni system Aleph, umożliwiając zarządzanie zbiorami cyfrowymi i ich prezentację w sieci lokalnej lub internetowej. Jedynie część zbiorów muzealnych w postaci kopii cyfrowych tworzy odrębny serwis – „Wirtualne Muzeum Sejmu”.

Jednym z pierwszych projektów cyfrowych realizowanych w BS stała się digitalizacja interpelacji poselskich z okresu II RP. Prace rozpoczęto w 2002 r., wykorzystując materiały własne oraz zasoby innych instytucji pozyskane dzięki kwerendom. Projekt stopniowo uzupełniano także o dokumenty, takie jak druki i sprawozdania stenograficzne. Całość tworzy bazę „Parlamentaria polskie 1919-2001”. Rekordy interpelacji zawierają informacje o numerze, tytule, autorach i adresatach interpelacji oraz charakterystykę treściową w postaci deskryptorów systemu tezaursów

STEBIS, a także powiązania do odpowiednich rekordów sprawozdań stenograficznych. Do każdego rekordu dołączony jest plik cyfrowy (PDF) w postaci zdigitalizowanego tekstu interpelacji. Podobnie skonstruowane są rekordy pozostałych parlamentariów dostępnych w bazie w postaci pełnotekstowej, takich jak: druki, odbitki, regulaminy oraz stenogramy ze skorowidzami z posiedzeń Sejmu, Senatu, Zgromadzenia Narodowego (1919-1939, 1989-2021) i Krajowej Rady Narodowej (1943-1947). Nadal trwają prace nad digitalizacją biuletynów z posiedzeń komisji sejmowych I kadencji Sejmu (1991-1993), które ostatecznie wzbogacą zasób bazy. Obecnie nie są one jeszcze dostępne dla użytkowników zewnętrznych.

Biblioteka Sejmowa udostępnia także cyfrowe wersje dokumentacji Komisji Kodyfikacyjnej RP i działających w jej ramach podkomisji z lat 1919-1939 oraz biuletyny Komisji Konstytucyjnej Zgromadzenia Narodowego z lat 1992-1997. Nie tworzą one wyodrębnionej bazy, ale do opisów bibliograficznych w katalogu komputerowym podłączono skany dokumentów w plikach PDF. Podobna sytuacja jest w przypadku stenogramów z posiedzeń Okrągłego Stołu w 1989 r., sporządzonych przez Radę Krajową Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego. Warto dodać, że wspomniane stenogramy wraz z nagraniami audiowizualnymi z posiedzeń Sejmu X kadencji (1989 r.) prezentowane są w witrynie „Czas przełomu” umieszczonej na stronie internetowej Sejmu.

Osobną bazę stanowią dokumenty życia politycznego i społecznego, na które składają się różnego typu ulotki, broszury, plakaty odzwierciedlające działalność partii politycznych, związków zawodowych i innych organizacji czynnych w życiu politycznym kraju po 1989 r. Analogicznie, jak w przypadku dokumentacji parlamentarnej, do metadanych opisowych zawartych w opisach katalogowych w systemie Aleph dołączone są cyfrowe odwzorowania w postaci plików tekstowych PDF lub graficznych JPG/PNG.

Podobny sposób prezentacji, ale nieco inny standard metadanych zastosowano w przypadku bazy zdjęć z zasobu Archiwum Sejmu. Zdjęcia stanowią wizualną dokumentację prac Sejmu i jego organów głównie od 1993 r. Obrazują wydarzenia oraz spotkania, w których udział brali marszałkowie Sejmu oraz parlamentarzyści. Opisy zdjęć wprowadzane są do bazy w standardzie MARC 21 z modyfikacjami podyktowanymi koniecznością dostosowania formatu katalogowania danych bibliograficznych do potrzeb opisu archiwalnego. Do rekordu opisu podłączane są cyfrowe odwzorowania zdjęć lub zdjęcia cyfrowe (*born digital*) w formacie JPG. Ze względu na ochronę praw autorskich oraz przepisy dotyczące udostępniania dokumentacji archiwalnej, dostęp do cyfrowych kopii zdjęć jest ograniczony do miniaturki uzupełnionej o adnotację o treści: „Udostępnienie, w tym kopiowanie materiału archiwalnego, wymaga pisemnej zgody Dyrektora Biblioteki Sejmowej. (Zarządzenie Nr 8 Szefa Kancelarii

Sejmu z dnia 8 marca 2013 r. w sprawie wprowadzenia w Kancelarii Sejmu instrukcji w sprawie organizacji i sposobu realizacji zadań w Archiwum Sejmu)." (Bednarczyk, 2018, s. 54).

Proces digitalizacji ma na celu zarówno zabezpieczenie analogowych oryginałów, jak i ułatwienie dostępu do nich. Dotyczy to również materiałów, które nie są przeznaczone do otwartego udostępniania w Internecie. Należą do nich np. pomoce ewidencyjne w postaci spisów zdawczo-odbiorczych materiałów przekazywanych do AS. Są one zarówno rejestrowane w systemie Aleph, jak i utrwalane cyfrowo w formie skanu dołączonego do rekordu z opisem. Dostęp do nich mają jedynie pracownicy AS. Podobnie archiwalia audialne i audiowizualne w postaci nagrań z posiedzeń Sejmu podlegają stopniowej digitalizacji. Analogowe kasety i taśmy audio są systematycznie przegrywane na nośniki cyfrowe i zabezpieczane na odpowiednich serwerach. Korzystanie z nich odbywa się na zasadach ogólnych ustalonych dla materiałów archiwalnych. Użytkownik, który uzyskał zgodę dyrektora BS na dostęp do nagrań archiwalnych, otrzymuje cyfrową kopię wnioskowanych nagrań.

Szczególną formą bazy danych jest wspomniany wcześniej serwis *Wirtualne Muzeum Sejmu*. Opiekę nad nim sprawuje Wydział Muzealiów. Portal prezentuje wybrane, najcenniejsze obiekty ze zbiorów muzealnych BS wraz z ich opisami. Dostęp do niego możliwy jest bezpośrednio ze strony BS (zakładka Muzealia) lub pod odrębnym adresem internetowym. Cyfrowy zasób BS to także cyfrowa dokumentacja niektórych wystaw przygotowywanych przez WM w ramach wystaw własnych lub współorganizowanych, a prezentowanych w gmachu Sejmu. Dokumentacja wizualna (niekiedy też audiowizualna) związana z wystawami udostępniana jest na stronie Biblioteki.

WZORCOWE BAZY DANYCH

Kolejną grupę komputerowych baz w systemie Aleph stanowią bazy wzorcowe: „Parlamentarzyści polscy”, „Tezaurusy Biblioteki Sejmowej” i „Język haseł przedmiotowych – nazwy ogólne”. Pierwsza z nich pełni rolę kartoteki wzorcowej dla bazy z parlamentariami polskimi oraz bazy nagrań z posiedzeń Sejmu. Oznacza to, że dane są przejmowane w toku prac bieżących nad wspomnianymi bazami. Serwis został stworzony i jest uzupełniany z wykorzystaniem gromadzonych od 1993 r. w Bibliotece Sejmowej (Archiwum Sejmu) materiałów do kolejnych tomów słownika biograficznego *Posłowie i senatorowie Rzeczypospolitej Polskiej 1919-1939*, wydawanego przez Wydawnictwo Sejmowe. Powstał w odpowiedzi na zapotrzebowanie użytkowników poszukujących informacji o parlamentarzystach z okresu II RP. Nierzadko informacji takich poszukują potomkowie lub krewni parlamentarzystów prowadzący badania genealogiczne

oraz osoby starające się o przyznanie polskiego obywatelstwa. Dotyczy to najczęściej osób ze wschodu, potomków dawnych zesłańców czy wysiedleńców. Baza zawiera bogaty materiał faktograficzny ustrukturyzowany w postaci biogramów parlamentarzystów II RP (posłów i senatorów) i podstawowych informacji w przypadku posłów III RP. Trwają prace nad biogramami posłów Sejmu PRL (oraz KRN, Sejmu Ustawodawczego 1947-1952 i sejmu X kadencji 1989-1991).

Biogramy są formułowane w stylu encyklopedycznym, zwięzłe i hasłowo. Dodatkowo wzbogacono je w wizerunki i biogramy wybranych marszałków sejmów RP z różnych epok historycznych, w tym: sejmów I Rzeczypospolitej (1493-1795), sejmów na ziemiach polskich w epoce porzoborowej (1795-1918), sejmów II Rzeczypospolitej (1918-1945), Sejmu Ustawodawczego (1947-52), sejmów PRL (1952-1989) i sejmów Rzeczypospolitej Polskiej (po 1991). Statystyki korzystania wykazują, że wśród użytkowników serwisów Biblioteki Sejmowej jest to jedna z najpopularniejszych baz. Trwają prace nad ujednoliceniem formatu rekordów poszczególnych jej części, co wymaga rozwiązania wielu problemów natury informatycznej, ale docelowo ma zwiększyć przystępność bazy dla użytkowników.

Wyjątkowe znaczenie dla efektywnego katalogowania, a co za tym idzie wyszukiwania informacji, mają bazy związane z językami informacyjno-wyszukiwawczymi. Ich funkcja wiąże się ze specyfiką opracowania rzeczowego księgozbioru.

SPECYFIKA OPRACOWANIA RZECZOWEGO ZBIORÓW BIBLIOTEKI SEJMOWEJ

Opracowanie rzeczowe wydawnictw zwartych w BS jest prowadzone w dwóch językach informacyjno-wyszukiwawczych: języku haseł przedmiotowych BN i Systemie Tezaurusów Biblioteki Sejmowej, co daje większe możliwości wyszukiwania zarówno przez bibliotekarzy, jak i użytkowników zewnętrznych, a także ułatwia melioracje katalogu po wprowadzeniu nowych terminów. Oprócz Systemu Tezaurusów Biblioteki Sejmowej (STEBIS), tworzonego od 1993 r. pod kierownictwem dr Ewy Chmielewskiej-Gorczy (od 2012 r. jej prace kontynuuje Maria Górka), wydawnictwa zwarte są opisywane także terminami z języka haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej, nierozwijanym w BN od 2017 r. Biblioteka Sejmowa pozostała przy tym rozwiązaniu przede wszystkim dlatego, by nie tracić korzyści związanych z różnicami pomiędzy oboma językami stosowanymi w BS. Proces powstawania tzw. deskryptorów BN wskazywał na to, że zamiana jhp BN na deskryptory BN w katalogu BS byłaby w najlepszym przypadku powielaniem już stosowanego języka deskryptorowego STEBIS. Co istotniejsze, nowy język miał związane z etapem

tworzenia niedociągnięcia i słabe strony, pochodne m.in. automatycznego dzielenia długich haseł JHP BN na krótkie jednostki. Tymczasem STEBIS to już dojrzały system, rozwijany obecnie tam, gdzie wymaga aktualizacji. Dalsze stosowanie języka, który stracił swój główny ośrodek rozwoju, wymaga więcej uwagi, ale pozwala wciąż korzystać z zalet opracowania rzeczowego w dwóch różnych językach. Warto pamiętać o ogromnej liczbie wydawnictw zwartych wcześniej opracowanych w obu językach – przy konwersji opracowania w JHP BN na deskryptory BN oprócz pojawienia się oczywistych wad wskazanych powyżej, na pewno nie uniknięto by wielu problemów technicznych. Ostatecznie podjęto decyzję o kontynuowaniu stosowania JHP BN, który nadal na potrzeby księgozbioru BS jest w miarę potrzeb rozwijany przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Nie istnieją doskonałe języki informacyjno-wyszukiwawcze. Istotna jest świadomość mocnych stron i ewidentnych zalet, ale również niedostatków poszczególnych języków. Dlatego, co jest oczywiste, w przypadku stosowania dwóch jiw do opisu rzeczowego w jednej bibliotece warto wybrać języki w miarę możliwości różne, mające jak najmniej wspólnych cech. Owszem, nie się jest możliwe uniknięcie prawie tożsamej charakterystyki wyszukiwawczej w części opisów, ale jest szansa, że w przypadku większej części zbiorów uda się osiągnąć komplementarność, gdy jeden z języków okaże się przydatniejszy do celnego opisu i zapewni szczegółową charakterystykę (Górska, Horodyska, Pawłowska, 2015). Język haseł przedmiotowych BN jest stosowany wyłącznie w katalogu głównym. Natomiast STEBIS stosowany jest w katalogu głównym i (w różnym stopniu) w następujących bazach:

- Artykuły z wybranych czasopism polskich,
- Nagrania z audycji telewizyjnych,
- Ustawy wykonujące prawo UE – baza UST,
- Parlamentaria polskie 1919-1991,
- Teksty konstytucji i innych dokumentów.

Bywa też stosowany pomocniczo w bazach wewnętrznych, np. w WM.

Z oboma językami stosowanymi w BS można się zapoznać w bazach na stronie biblioteki (dział baz wzorcowych). STEBIS jest tam dostępny w całości jako *Tezaurusy Biblioteki Sejmowej*, a tematy rzeczowe i formalne JHP BN stosowanego w BS występują tam pod nagłówkiem *Język haseł przedmiotowych – nazwy ogólne*.

Koncepcja Systemu Tezaurusów Biblioteki Sejmowej jest bardzo przyjazna użytkownikowi. Spójny system terminów wyszukiwawczych powiązanych relacjami hierarchicznymi i kojarzeniowymi ułatwia dotarcie do haseł najbardziej adekwatnych. Reguły zastosowane do tworzenia tego systemu (np. ograniczenie liczby mikrotezaurusów w poszczególnych tezaurusach do dziesięciu albo ograniczenie liczby poziomów do czterech,

które z oczywistych względów nie dotyczy terminów geograficznych) zwiększają przejrzystość. Polihierarchie (możliwość przypisania jednego deskryptora do dwóch lub trzech terminów szerszych) oraz stosowanie odsyłaczy typu AND i OR w intuicyjny sposób wspomagają precyzję wyszukiwania.

Prace nad STEBIS rozpoczęły się w BS w 1993 r. od przetłumaczenia na język polski wielojęzycznego tezaursu Parlamentu Europejskiego EUROVOC. Do dziś EUROVOC stanowi część słownika języka deskryptorowego BS (na koniec 2023 r. terminy z EUROVOC stanowiły ok. 58% ogólnej liczby deskryptorów STEBIS). Aktualizacje tezaursu PE są uwzględniane w procesie aktualizowania STEBIS, choć nie zawsze w 100%, czego przykładem mogą być terminy „praca zdalna” (w EUROVOC wciąż jako „praca na odległość”) i „nauczanie zdalne” (w EUROVOC wciąż jako „nauczanie na odległość”). Po ponad 30 latach baza jest rozwijana w stałym tempie (100-200 nowych haseł rocznie, nieustannie przybywające odsyłacze, nowe scope noty, relacje kojarzeniowe), służąc bibliotekarzom i czytelnikom. Nowe hasła są przede wszystkim podyktowane potrzebami opracowania zyskujących popularność tematów, służą też do odciążenia najbardziej popularnych haseł (np. przez podział zagadnienia na przedziały czasowe). Brane są pod uwagę także potrzeby innych użytkowników STEBIS, którzy korzystają z tezaursów BS w swoich bazach.

BAZA UST JAKO PRZYKŁAD ZMIAN IDĄCYCH Z DUCHEM CZASU

Bazy wzorcowe są niezwykle ważnym elementem w pracy Biblioteki Sejmowej. Rozwijają się w przewidywalny sposób, aby jak najlepiej służyć jako źródło. Na przeciwnym końcu skali są bazy, które rozwijają się znacznie dynamiczniej, odpowiadając na ważne bieżące potrzeby i ulegając znaczącym zmianom wraz z nimi. Przykładem tej drugiej opcji jest historia bazy UST, prezentującej wykonywanie prawa UE w ustawodawstwie polskim w okresie IV-VIII kadencji Sejmu (lata 2001-2019). Baza UST obrazowała najpierw dostosowanie prawa polskiego do prawa unijnego na poziomie ustawowym (w pracach Sejmu), a po wejściu Polski do UE – wykonanie prawa UE w pracach Sejmu. Baza ta powstała na początku jako praca dyplomowa jednego z pracowników BS (w realizacji pomysłu pomogła administratorka systemu Aleph). Gdy pojawiła się potrzeba wersji oficjalnej, załączek bazy udoskonalono i rozbudowano. Niedługo przed wejściem Polski do UE Ośrodek Informacji i Dokumentacji Europejskiej przejął prowadzenie bazy UST i czynił to aż do rozwiązania Ośrodka w 2018 r. Baza nie dokumentowała etapu rządowego legislacji, ale jej treść odzwierciedlała losy projektów wdrażających prawo unijne w pracach Sejmu. Dobrze uzupełniała się z bazą e-step (stworzoną dzięki

Funduszm Norweskim, obecnie zarządzaną przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych²), obrazującą wdrożenia na etapie rządowym. Baza UST miała znaczącą wartość dodaną. Powiązane akty prawne UE dodawano na podstawie informacji z uzasadnień do ustaw, opis rzeczowy za pomocą haseł z tezaursów BS usprawniał możliwości wyszukiwania. Gdy zainteresowanie zagadnieniami dotyczącymi Polski w Unii Europejskiej było bardzo duże i stosunkowo powszechne, baza UST wspomagała wyszukiwania dotyczące legislacji na etapie parlamentarnym. Z czasem zainteresowanie tymi zagadnieniami się zmniejszyło. Jakość danych dotyczących krajowych środków wykonawczych w unijnej bazie EUR-Lex była coraz lepsza, a główna uwaga osób zainteresowanych wykonaniem prawa UE w pracach Sejmu przeniosła się na badanie pomocniczości. Obecnie wykonanie prawa UE w ustawodawstwie polskim można śledzić w bazie EUR-Lex oraz bezpośrednio na stronie Sejmu RP (projekty wykonujące prawo UE otrzymują oznaczenie „UE” w przeglądzie projektów ustaw, którym został nadany bieg). Ponadto, na koniec każdej kadencji powstaje wykaz projektów ustaw wykonujących prawo UE obejmujący zakończoną kadencję, dostępny także na stronach sejmowych. Badanie pomocniczości wspiera z kolei baza IPEX, której sejmową część uzupełniają pracownicy innych biur Kancelarii Sejmu.

UDOSTĘPNIANIE WEWNĘTRZNE I WSPÓŁPRACA

Zgromadzenie w jednym biurze pracowników trzech wyspecjalizowanych jednostek (archiwiści, bibliotekarze, muzealnicy) przynosi wiele korzyści, ale też nakłada ograniczenia – przede wszystkim techniczne, związane ze stosowaniem do ewidencji i opracowania zróżnicowanych zbiorów jednego systemu. Aleph jest systemem rozbudowanym, można do niego dokupić także dodatkowe elementy (w przypadku BS – Primo, ułatwiające wyszukiwanie w bazach), ale niekoniecznie przyjaznym użytkownikom, jak też archiwistom i muzealnikom. Podstawową wadą Alepha z zawodowej perspektywy jest jego oczywista specjalizacja, sprzyjająca katalogowi bibliotecznemu, a innym bazom w różnym stopniu.

Podstawową zaletą zgromadzenia tych trzech jednostek w ramach jednego biura jest możliwość łatwej, bezpośredniej współpracy. Sprzyja temu praca w jednym budynku oraz zadania niejednokrotnie uzupełniające się i zazębiające. Doskonałym tego przykładem jest baza „Parlamentarzyści polscy”. Co do zasady, za jej część starszą (parlamentarzyści II RP, marszałkowie Sejmów I i II RP) odpowiada Archiwum, za część od Krajowej Rady Narodowej do 1991 oraz aktualizację biogramów współczesnych

² Elektroniczny System Transpozycji Prawa Europejskiego [online]. [dostęp: 23.09.2024]. Dostępny w WWW: <https://estep.kprm.gov.pl/mz-citizen-web/home.seam>.

marszałków Sejmu odpowiada Dział Opracowania Rzeczowego BS. Dane współczesne (czyli kolejnych kadencji Sejmu III RP) uzupełniają pracownicy Zespołu Zautomatyzowanych Systemów BS. Ta trzecia część ma być rozwinięta w toku reorganizacji bazy, wraz z ujednoliceniem formatu rekordu we wszystkich epokach aż do współczesności.

Od kilku lat kilkunastoosobowa grupa pracowników BS z różnych wydziałów pracuje nad aktualizacją dat życia posłów z różnych kadencji, od 1989 r. do współczesności, co jest przydatne przy licznych kwerendach wewnątrz kancelaryjnych.

Dobra wiedza o zadaniach i specjalizacjach poszczególnych osób pomaga w sprawnym przekierowywaniu pytań i lepszym przygotowaniu odpowiedzi na kwerendy. Dzięki współpracy można sprawniej realizować większe projekty, jak np. digitalizacja akt posłów KRN, Sejmu Ustawodawczego 1947-1952 i I kadencji Sejmu PRL przechowywanych w Archiwum Akt Nowych. Kwerendę przygotowały wspólnie AS i Dział Opracowania Rzeczowego, a następnie kopie cyfrowe wykonali pracownicy Zespołu Zautomatyzowanych Systemów BS. Na podstawie zgromadzonych materiałów dokonano wielu uzupełnień w rekordach bazy posłów, później wielokrotnie korzystano z nich podczas wykonywania kolejnych kwerend.

PODSUMOWANIE

W oparciu o przytoczone informacje można pokusić się o stwierdzenie, że Biblioteka Sejmowa stanowi przykład dobrze funkcjonującej instytucjonalnej hybrydy. Choć samo słowo może rodzić negatywne konotacje, w tym przypadku dobrze opisuje wieloaspektowość działań BS, która łączy w jeden organizm bibliotekę, archiwum i muzeum. Taka struktura znacznie poszerza ofertę udostępniania i bardziej wszechstronnie odpowiada na potrzeby informacyjne użytkowników. Nie bez znaczenia pozostaje fakt, że profil działania BS przyciąga głównie użytkowników związanych z parlamentem, polityką, prawem i historią, którzy poszukują źródeł wiarygodnych, odpowiednio udokumentowanych i opracowanych. Ze względu na lokalizację Biblioteki Sejmowej w gmachu Sejmu dostęp do zbiorów bywa ograniczony, co w pewnym stopniu jest rekompensowane dzięki zasobom cyfrowym prezentowanym w Internecie lub przesyłanym sieciowo do konkretnych użytkowników.

BIBLIOGRAFIA

Bednarczyk, D. (2018). Opracowanie i digitalizacja dokumentacji fotograficznej w Archiwum Sejmu. *Archiwista Polski*, R. 23, nr 2, s. 49-59.

- Bednarczyk, D. (2023). Zbiory cyfrowe w Bibliotece Sejmowej. *Bibliotekarz*, nr 3, s. 10-14.
- Franke, J. (1996). Format SAFO BS. *Przegląd Biblioteczny*, z. 4, s. 367-371.
- Górska, M., Horodyska, D., Pawłowska, E. (2015). Opracowanie rzeczowe w bazach danych Biblioteki Sejmowej: zastosowanie JHP BN i systemu tezaursów (STEBIS) w katalogu głównym BS [prezentacja]. W: *Języki informacyjno-wyszukiwawcze stosowane w bibliotekach: przyszłość charakterystyki rzeczowej zbiorów bibliotecznych – materiały z warsztatów* [online]. [dostęp: 5.09.2024] Dostępny w: WWW: http://www.old.sbp.pl/repository/SBP/sekcje_komisje/komisja_opracowania_rzeczowego/2._Gorska_Horodyska_Pawlowska.pdf
- Przepisy kancelaryjno-archiwalne*. (2020). Kancelaria Sejmu.
- Regulamin obsługi użytkowników Biblioteki Sejmowej*. (2022).
- Regulamin organizacyjny wystaw w Kancelarii Sejmu*, Załącznik do zarządzenia nr 36 Szefa Kancelarii Sejmu z dnia 7 października 2016 r.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 czerwca 2011 r. w sprawie sposobu i trybu udostępniania materiałów archiwalnych znajdujących się w archiwach wyodrębnionych* (Dz.U. 2011, nr 196, poz. 1161).
- Sadoch, A. (2019). Automatyzacja Biblioteki Sejmowej. W: W. Staśkiewicz (red.) *Sto lat na Wiejskiej. Biblioteka Sejmowa 1919-2019*. Wydaw. Sejmowe, s. 111-131.
- Sprawozdanie z działalności Biblioteki Sejmowej w 2022 roku*. (2023).
- Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach* (Dz.U. 1997, nr 5, poz. 24).
- Ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* (Dz.U. 1983, nr 38, poz. 173).

Artykuł w wersji poprawionej wpłynął do Redakcji 24 lutego 2025 r.

DOROTA BEDNARCZYK

Head specialist in the Department of Polish Sejm Archive

Sejm Library

e-mail: Dorota.bednarczyk@sejm.gov.pl

MARIA GÓRSKA

Head of the Subject Cataloging Unit

in the Department of Acquisition and Cataloging

Sejm Library

e-mail: Maria.gorska@sejm.gov.pl

DIGITAL CIRCULATION AND USERS' INFORMATION NEEDS IN THE SEJM LIBRARY

KEYWORDS: Digital collections. Digitization. Information retrieval languages. Circulation. Information needs.

ABSTRACT: Thesis/Objective – The aim of this article is to present the digital resources and databases (bibliographic and authority files) that by means of their online availability

compensate for a limited direct access to the Sejm Library's collections. The Sejm Library is a hybrid institution that combines a library, archive, and museum department within a single organizational structure. The authors also discuss selected features of subject cataloging, including the tools used for the description and retrieval of documents, in the context of user services and meeting continuously evolving information needs.

Methods – The authors used a case study method, based on the content analysis and the authors' own professional experience. **Conclusions** – In reference to the analysis of the information concerning the content of the Sejm Library collections, as well as the information retrieval languages used in its databases, the authors highlight the benefits of combining and integrating three units – archive, library, and museum department – within one institution. The hybrid structure of the Sejm Library appears to enhance the scope of its offer in terms of access to various types of information and sources, thereby responding more comprehensively to users' information needs. Additionally, it facilitates cooperation and collaboration as regards the implementation of joint projects involving the staff and resources of the organizational units that constitute the Sejm Library.